

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 10. septembra 2020¹

Spojené veci C-473/19 a C-474/19

**Föreningen Skydda Skogen a i.
proti
Länsstyrelsen i Västra Götalands län**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Vänersborg tingsrätt, mark- och miljödomstolen (Senát pre pozemkové záležitosti a záležitosti životného prostredia pri Súde prvého stupňa Vänersborg, Švédsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 2009/147/ES – Ochrana voľne žijúceho vtáctva – Smernica 92/43/EHS – Ochrana prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín – Zákazy v záujme ochrany chránených druhov – Ťažba – Stav ochrany druhov – Úmysel“

Obsah

I. Úvod	2
II. Právny rámec	3
A. Bernský dohovor	3
B. Právo Únie	4
1. Smernica o biotopoch	4
2. Smernica o ochrane vtáctva	5
3. Smernica o environmentálnej zodpovednosti	7
C. Švédske právo	7
III. Skutkový stav a návrh na začatie prejudiciálneho konania	8
IV. Právne posúdenie	10
A. Druhy chránené článkom 5 smernice o ochrane vtáctva (prvá otázka)	11

¹ Jazyk prednesu: nemčina.

B. Miesta na párenie (štvrtá a piata otázka)	12
C. Zákazy úmyselného narušenia (druhá otázka)	13
1. O zákazoch usmrcovania a ničenia	13
a) O smernici o biotopoch	13
b) O smernici o ochrane vtáctva	15
– aa) Stav ochrany druhu	15
– bb) „Úmysel“ v zmysle smernice o ochrane vtáctva	15
c) Predbežný záver	18
2. O zákazoch rušenia	18
a) O smernici o ochrane vtáctva	18
b) O smernici o biotopoch	19
D. Úroveň hodnotenia stavu ochrany (tretia otázka)	20
V. Návrh	20

I. Úvod

1. Smernica o biotopoch² a smernica o ochrane vtáctva³ obsahujú ustanovenia o chránených územiach, avšak zároveň vyžadujú ochranu určitých druhov živočíchov a rastlín, a to aj mimo chránených území.⁴ Režim ochrany umožňuje za prísnych podmienok určité výnimky.

2. V prejednávanej veci je Súdny dvor konfrontovaný s otázkami týkajúcimi sa ochrany druhov, s ktorými sa v podobnej forme stretol už v súvislosti s ochranou územia. V prípade ochrany územia išlo o – úplne neúspešnú – snahu o uplatnenie opatrení na kompenzáciu nepriaznivých vplyvov v záujme vylúčiť uplatnenie režimu ochrany. Takéto kompenzačné opatrenia však patria k podmienkam výnimky, ktorá okrem toho predpokladá aj zváženie a preskúmanie alternatív.⁵

2 Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, 1992, s. 7; Mím. vyd. 15/002, s. 102) v znení smernice Rady 2013/17/EÚ z 13. mája 2013 (Ú. v. EÚ L 158, 2013, s. 193).

3 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Ú. v. EÚ L 20, 2010, s. 7) v znení smernice Rady 2013/17/EÚ z 13. mája 2013, ktorou sa z dôvodu prístúpenia Chorvátskej republiky upravujú určité smernice v oblasti životného prostredia (Ú. v. EÚ L 158, 2013, s. 193).

4 Naposledy rozsudok z 11. júna 2020, Alianța pentru combaterea abuzurilor (C-88/19, EU:C:2020:458).

5 Pozri rozsudky z 15. mája 2014, Briels a i. (C-521/12, EU:C:2014:330); z 21. júla 2016, Orleans a i. (C-387/15 a C-388/15, EU:C:2016:583); z 26. apríla 2017, Komisia/Nemecko (C-142/16, EU:C:2017:301), a zo 7. novembra 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment a i. (C-293/17 a C-294/17, EU:C:2018:882).

3. V prejednávanej veci teraz ide o to, či uplatnenie zákazov v záujme ochrany druhov môže byť podmienené tým, že sporné opatrenie má nepriaznivý vplyv na stav ochrany dotknutého druhu. Prinajmenšom smernica o biotopoch výslovne stanovuje priaznivý stav ochrany ako predpoklad výnimky. Výnimky tam okrem toho predpokladajú určité dôvody a preskúmanie alternatív. V prípade ochrany vtáctva je to podobne.

4. Zároveň však treba uznať, že ochrana druhov, ako ju vykladá Súdny dvor, môže vyžadovať ďalekosiahle obmedzenia ľudských aktivít. Existuje teda oprávnený záujem na zabránení neprimeraným obmedzeniam.

5. Prejednávaná vec preto ponúka vítanú príležitosť bližšie preskúmať tento rozpor.

II. Právny rámec

A. Bernský dohovor

6. Článok 6 Bernského dohovoru⁶ obsahuje základné zákazy v oblasti ochrany druhov:

„Každá zmluvná strana prijme vhodné a potrebné legislatívne a správne opatrenia na zabezpečenie osobitnej ochrany voľne žijúcich druhov fauny, ktoré sú uvedené v prílohe č. II. Vo vzťahu k týmto druhom sa menovite zakáza:

- a) všetky spôsoby zámerného odchytu, držby a zámerného zabíjania;
- b) zámerné poškodzovanie alebo ničenie miest slúžiacich na ich rozmnožovanie alebo na odpočinok;
- c) zámerné rušenie voľne žijúcich živočíchov, predovšetkým v čase rozmnožovania, odchovu mláďat a prezimovania, ak by išlo o rušenie podstatné vzhľadom na ciele tohto dohovoru;
- d) zámerné ničenie alebo zbieranie vajčiek živočíchov alebo ich držba, hoci aj prázdnych;
- e) držba a vnútroštátne obchodovanie s týmito živočíchmi, živými alebo s mŕtvymi, vrátane preparovaných živočíchov a akýchkoľvek ľahko rozoznateľných častí alebo derivátov, keď to prispeje k účinnosti ustanovení tohto článku.“

7. Výnimky upravuje článok 9 ods. 1 dohovoru:

„Každá zmluvná strana môže urobiť výnimky z ustanovení článkov 4, 5, 6 a 7 a zo zákazu používania prostriedkov uvedených v článku 8 za predpokladu, že neexistuje iné uspokojivé riešenie a že výnimka nebude mať nežiaduci vplyv na prežitie danej populácie, a to:

- pre ochranu rastlín a živočíchov,
- pre zabránenie vážnej škody na úrode, dobytku, lesoch, rybárstve, vode a iných druhoch majetku,
- v záujme verejného zdravia a bezpečnosti, bezpečnosti vo vzduchu alebo iných vyšších verejných záujmov,
- pre výskum a vzdelávanie, pre obnovu populácie, pre reintrodukciiu a pre nutný odchov,

⁶ Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť, podpísaný 19. septembra 1979 v Berne (Ú. v. ES L 38, 1982, s. 3); ratifikovaný v mene Spoločenstva rozhodnutím Rady 82/72/EHS z 3. decembra 1981 (Ú. v. ES L 38, 1982, s. 1; Mim. vyd. 11/14, s. 280).

- na základe povolenia, za prísne sledovaných podmienok, pre selektívny a obmedzený odber, chov alebo iné uvážlivé využívanie malého počtu jedincov niektorých druhov voľne žijúcich organizmov.“

B. Právo Únie

1. Smernica o biotopoch

8. Podľa článku 1 písm. i) smernice o biotopoch stav ochrany druhov znamená „súhrn vplyvov pôsobiacich na príslušné druhy, ktoré môžu ovplyvniť jeho dlhodobé rozdelenie a prebytok ich populácií v rámci územia uvedeného v článku 2;

Stav ochrany druhu sa bude považovať za „priaznivý“, keď:

- údaje o dynamike populácie príslušného druhu naznačujú, že sa tento druh sám dlhodobo udržuje vo svojom prirodzenom biotope ako životaschopný komponent, a
- územie prirodzeného pohybu tohto druhu sa ani nezmenšuje, ani sa pravdepodobne v dohľadnej budúcnosti nezmenší, a
- existuje a pravdepodobne bude naďalej existovať dostatočne veľký prirodzený biotop na dlhodobé udržanie ich populácií.“

9. Podľa článku 1 písm. m) smernice o biotopoch pojem „vzorka znamená akéhokoľvek živočícha alebo rastlinu, živú alebo mŕtvu, z druhov uvedených v prílohe IV a prílohe V, akúkoľvek ich časť alebo derivát a tiež akýkoľvek iný tovar, z ktorého sprievodného dokumentu, balenia alebo značky, alebo nálepky alebo z akýchkoľvek iných okolností je zrejmé, že ide o časti alebo deriváty zvierat alebo rastlín týchto druhov“.

10. Článok 2 smernice o biotopoch uvádza ciele tejto smernice:

„1. Cieľom tejto smernice je prispievať k zabezpečeniu biologickej rôznorodosti prostredníctvom ochrany prirodzených biotopov divokej fauny a flóry na európskom území členských štátov, ktoré sú stranami zmluvy.

2. Navrhnu sa opatrenia prijaté podľa tejto smernice, aby sa zachovali v prirodzenom stave ochrany [v priaznivom stave ochrany – *neoficiálny preklad*] alebo do takéhoto stavu obnovili prirodzené biotopy a druhy divokej fauny a flóry európskeho významu.

3. Opatrenia prijaté podľa tejto smernice berú do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky a regionálne a miestne charakteristiky.“

11. Článok 12 smernice o biotopoch upravuje základné povinnosti v rámci ochrany živočíšnych druhov:

„1. Členské štáty prijímú potrebné opatrenia na vytvorenie systému prísnej ochrany živočíšnych druhov uvedených v prílohe IV písm. a) v prostredí ich prirodzeného pohybu a zakážu:

- a) všetky formy úmyselného odchyťovania alebo usmrcovania vzoriek týchto druhov vo voľnej prírode;
- b) úmyselné rušenie týchto druhov najmä počas obdobia párenia, odchovu mláďat, hibernácie a sťahovania;

- c) úmyselné ničenie alebo zbieranie vajec vo voľnej prírode;
  - d) poškodzovanie alebo ničenie miest na párenie alebo miest na oddych.
2. Pre tieto druhy zakázu členské štáty držanie, prepravu a predaj alebo výmenu a ponúkajú na predaj alebo výmenu vzoriek odobratých z voľnej prírody, s výnimkou tých, ktoré boli odobraté legálne pred zavedením tejto smernice.

...“

12. Článok 16 ods. 1 smernice o biotopoch upravuje výnimky z článku 12:

„Za predpokladu, že neexistuje uspokojivá alternatíva a výnimka nespôsobuje zhoršenie stavu ochrany populácie príslušného druhu na území jeho prirodzeného výskytu, členské štáty môžu udeliť výnimku z ustanovení článkov 12, 13, 14 a 15 písm. a) a b):

- a) v záujme ochrany divokej fauny a flóry a ochrany prirodzených biotopov;
- b) pre zabránenie vážneho poškodenia, najmä úrody, hospodárskych zvierat, lesov, rybného a vodného hospodárstva a iných typov majetku;
- c) v záujme zdravia a bezpečnosti ľudskej populácie alebo z iných nevyhnutných dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane tých, ktoré majú spoločenský alebo hospodársky charakter a priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie;
- d) na účely výskumu a vzdelávania, oživovania a obnovy týchto druhov a pre operácie rozmnožovania potrebné na tieto účely, vrátane umelého pestovania rastlín;
- e) aby sa za podmienok prísneho dohľadu, na selektívnom základe a v obmedzenom rozsahu, umožnil odber alebo držanie určitých vzoriek uvedených v prílohe IV v obmedzenom množstve stanovenom príslušnými vnútroštátnymi orgánmi.“

13. V písmene a) prílohy IV smernice o biotopoch je uvedený okrem iného skokan ostropyský (*Rana arvalis*) ako živočíšny druh, o ktorý má Spoločenstvo záujem a ktorý vyžaduje prísnu ochranu.

2. Smernica o ochrane vtáctva

14. Odôvodnenie 10 smernice o ochrane vtáctva okrem iného vyžaduje udržať určité druhy vtáctva na „uspokojivej úrovni“:

„V Spoločenstve ako celku môžu byť určité druhy lovené vzhľadom na vysokú početnosť svojich populácií, geografické rozšírenie a rýchlosť rozmnožovania, čo predstavuje ich prijateľné využívanie; takýto lov musí byť zlučiteľný s udržaním populácie týchto druhov na uspokojivej úrovni.“

15. Článok 1 smernice o ochrane vtáctva upravuje rozsah pôsobnosti smernice:

„Táto smernica sa vzťahuje na ochranu všetkých druhov voľne žijúceho vtáctva prirodzene sa vyskytujúceho na európskom území členských štátov, na ktoré sa uplatňuje zmluva. Zahŕňa ochranu, starostlivosť a kontrolu týchto druhov a stanovuje pravidlá ich využívania.“

16. Článok 2 smernice o ochrane vtáctva obsahuje základnú povinnosť členských štátov vo vzťahu k ochrane vtáctva:

„Členské štáty prijímú opatrenia potrebné na zachovanie populácie druhov uvedených v článku 1 na úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, berúc do úvahy aj hospodárske a rekreačné požiadavky, alebo na prispôsobenie populácie týchto druhov tejto úrovni.“

17. Vo vzťahu k určitým druhom uvedeným v prílohe I smernice o ochrane vtáctva, ako aj vo vzťahu k sťahovavým vtákom stanovuje článok 4 zriadenie osobitne chránených území. Z druhov uvedených v prílohe I je podľa informácií vnútroštátneho súdu dotknutý hlucháň obyčajný (*Tetrao urogallus*). Švédske populácie ďatľa malého (*Dryobates minor*) a kráľika zlatohlavého (*Regulus regulus*) treba prípadne považovať za sťahovavé vtáky.

18. Článok 5 smernice o ochrane vtáctva obsahuje zákazy nezávislé od oblasti:

„Bez toho, aby boli dotknuté články 7 a 9, členské štáty prijímú opatrenia nevyhnutné na vytvorenie všeobecného systému ochrany všetkých druhov vtáctva uvedených v článku 1, zakazujúce najmä:

- a) úmyselné usmrcovanie alebo odchyt akýmkoľvek spôsobom;
- b) úmyselné ničenie alebo poškodzovanie ich hniezd a vajec alebo odstraňovanie ich hniezd;
- c) zber vajec vo voľnej prírode a držbu týchto vajec, a to aj prázdnych;
- d) úmyselné rušenie týchto vtákov, hlavne počas obdobia hniezdenia a výchovy mláďat, pokiaľ by rušenie bolo značné vzhľadom na ciele tejto smernice;
- e) ...“

19. Článok 9 ods. 1 smernice o ochrane vtáctva umožňuje odchýlky od zákazov uvedených v článku 5:

„1. Členské štáty môžu udeliť výnimku z ustanovení článkov 5 až 8, ak neexistuje iné uspokojivé riešenie, z nasledujúcich dôvodov:

- a) v záujme verejného zdravia a bezpečnosti,
  - v záujme leteckej bezpečnosti,
  - aby sa zabránilo závažným škodám na úrode, hospodárskych zvieratách, lesoch, chove rýb a vodnom hospodárstve,
  - na ochranu rastlínstva a živočíšstva;
- b) s cieľom výskumu a vzdelávania, obnovy populácie, navrátenia druhov do ich biotopov a na držbu a chov nevyhnutný na tieto účely;
- c) aby sa za prísne kontrolovaných podmienok a na základe výberu povolil odchyt, držba, chov alebo iné rozumné využívanie určitých vtákov v malom rozsahu.“

3. Smernica o environmentálnej zodpovednosti

20. Podľa článku 2 bodu 1 písm. a) smernice o environmentálnej zodpovednosti⁷ pojem environmentálna škoda vo vzťahu k chráneným druhom znamená:

„škodu na chránených druhoch a prirodzených biotopoch, ktorá je akoukoľvek škodou, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie alebo udržanie priaznivého stavu ochrany takýchto biotopov alebo druhov. Závažnosť takýchto účinkov sa má zhodnotiť odkazom na základný stav, berúc do úvahy kritériá uvedené v prílohe I;

...“

21. Podľa článku 5 ods. 1 smernice o environmentálnej zodpovednosti environmentálnym škodám sa má predchádzať:

„Ak k environmentálnej škode zatiaľ nedošlo, ale existuje bezprostredná hrozba vzniku takejto škody, prevádzkovateľ musí bezodkladne prijať potrebné preventívne opatrenia.“

C. Švédske právo

22. Ustanovením § 4 Artskyddsförordning (2007:845) [nariadenie o ochrane druhov (2007:845) (ďalej len „ASF“)] boli prebraté zákazy stanovené v článku 12 smernice o biotopoch a v článku 5 smernice o ochrane vtáctva:

„U voľne žijúcich vtákov, ako aj u takých druhov voľne žijúcich živočíchov, ktoré sú označené značkou N alebo n v prílohe 1 uvedeného nariadenia, sa zakazuje:

1. úmyselný odchyt alebo usmrcovanie živočíchov,
2. úmyselné rušenie živočíchov, najmä počas ich obdobia párenia, výchovy mláďat, hibernácie a migrácie,
3. úmyselné ničenie alebo zber vajíčok v prírode a
4. poškodzovanie alebo ničenie miest párenia alebo miest na oddych živočíchov.

Zákaz sa uplatňuje na všetky štádiá života živočíchov.

Prvý odsek sa neuplatňuje na lov vtákov a cicavcov. Na uvedený lov sa uplatnia ustanovenia s analogickým obsahom uvedené v zákone o love (1987:259) a nariadení o love (1987:905). Prvý odsek sa ďalej neuplatní na rybolov. Na rybolov sa vzťahujú ustanovenia s analogickým obsahom uvedené v nariadení (1994:1716) o rybolovných činnostiach a akvakultúre, ako aj o oblasti rybolovu.“

23. Príloha 1 ASF obsahuje zoznam druhov, ktoré sú uvedené v prílohách I až III smernice o ochrane vtáctva, a v prílohách II, IV a V smernice o biotopoch. Z druhov spomínaných v prejednávanej veci sú tam uvedené hlucháň obyčajný (*Tetrao urogallus*) a skokan ostropyský (*Rana arvalis*).

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES z 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd (Ú. v. ES L 143, 2004, s. 56; Mím. vyd. 15/008, s. 357) v znení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/30/EÚ z 12. júna 2013 (Ú. v. EÚ L 178, 2013, s. 66).

24. V tejto prílohe ASF sú druhy z prílohy IV smernice o biotopoch ako napríklad skokan ostropyský (*Rana arvalis*), spomínaný v prejednávanej veci, označené značkou „N“. Druh označený značkou „n“ je prísne chránený na základe vnútroštátneho posúdenia Švédskom alebo na základe medzinárodného záväzku. Takýto druh nie je uvedený v prílohe IV smernice o biotopoch.

25. Podľa § 14 ASF môže Länsstyrelsen i Västra Götalands län (Regionálny správny výbor regiónu Västra Götaland, ďalej len „regionálny správny výbor“) v jednotlivých prípadoch udeliť výnimku zo zákazov stanovených v § 4.

III. Skutkový stav a návrh na začatie prejudiciálneho konania

26. Obe veci sa týkajú oznámenia ťažby zaslaného Skogsstyrelsen (Štátna správa lesov) v súvislosti s lesnou oblasťou v obci Härryda. Opatrenia znamenajú, že na daných územiach budú odstránené všetky stromy okrem obmedzeného počtu stromov, ktoré musia byť zachované v súlade s usmernením agentúry pre lesné hospodárstvo.

27. V lesnej oblasti majú svoje biotopy tieto druhy vtákov: ďateľ malý (*Dryobates minor* alebo *Dendrocopos minor*), hlucháň obyčajný (*Tetrao urogallus*), sýkorka čiernohlavá (*Poecile montanus* alebo *Parus montanus*), králik zlatohlavý (*Regulus regulus*) a sýkorka uhliarka (*Periparus ater* alebo *Parus ater*). V oblasti sa dá nájsť aj skokan ostropyský (*Rana arvalis*).

28. Podľa správ Švédska v rámci smernice o ochrane vtáctva⁸ a smernice o biotopoch⁹ je stav ochrany skokana ostropyského v tomto členskom štáte priaznivý a populácie ďatľa malého, hlucháňa obyčajného a sýkorky uhliarky sú stabilné. Naproti tomu populácie králik zlatohlavého a sýkorky čiernohlavej mierne ubúdajú.

29. Je veľmi pravdepodobné, že uvedené druhy využívajú oblasť na rozmnožovanie. V závislosti od toho, v akej fáze životného cyklu jednotlivých druhov dôjde k ťažbe, zapríčiní to rušenie alebo usmrtenie vzoriek daného druhu. Všetky vajcia nachádzajúce sa v oblasti v čase ťažby budú zničené.

30. Agentúra pre lesné hospodárstvo ako orgán dohľadu vydal osobitné usmernenie o preventívnych opatreniach, ktoré sa majú prijať, a dospel k záveru, že pokiaľ bude usmernenie dodržané, ťažbou sa neporuší nijaký zo zákazov švédskeho ASF. Usmernenia agentúry pre lesné hospodárstvo o preventívnych opatreniach nie sú právne záväzné, ale ide len o odporúčania.

31. Föreningen Skydda Skogen (Združenie Chráňme les) a Göteborgs Ornitologiska Förening (Združenie ornitológov, Göteborg) 22. decembra 2016 požiadali regionálny správny výbor pre región Västra Götaland, ktorý je regionálnym orgánom dohľadu podľa ASF, aby konal na základe oznámenia o ťažbe a osobitného usmernenia agentúry pre lesné hospodárstvo (vec C-473/19). Naturskyddsföreningen i Härryda (Združenie na ochranu prírody, Härryda) a göteborgské Združenie ornitológov podali 17. januára 2018 ďalšiu takúto žiadosť na regionálny správny výbor (vec C-474/19).

32. Združenia zastávajú názor, že napriek usmerneniam vydaným agentúrou pre lesné hospodárstvo boli ťažbou porušené zákazy upravené v ASF.

33. Regionálny správny výbor konštatoval, že nie je potrebné posúdenie výnimky v zmysle ASF. Znamená to, že podľa regionálneho správneho výboru opatrenia nie sú v rozpore so zákazmi stanovenými v ASF, pokiaľ sa prijímajú preventívne opatrenia uvedené v osobitnom usmernení.

⁸ <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/summary>, navštívené 30. júla 2020.

⁹ https://circabc.europa.eu/sd/a/fad548dd_b8e0_4cc0_ae2f_266eb603671a/SE_Annex%20I%20Article%2017%20National%20Summary.docx, s. 12, navštívené 30. júla 2020.

34. Združenia podali na vnútroštátny súd žalobu proti rozhodnutiu regionálneho správneho výboru neprijat' opatrenia dohľadu. Domáhajú sa najmä toho, aby vnútroštátny súd zrušil rozhodnutie regionálneho správneho výboru, a konštatoval, že plánované lesohospodárske opatrenia nie sú prípustné, lebo sú v rozpore so zákazmi stanovenými v ASF.

35. Súd kladie Súdnemu dvoru v oboch veciach, C-473/19 a C-474/19, tieto otázky:

- „1. Má sa článok 5 smernice o ochrane vtáctva vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej praxi, na základe ktorej sa zákaz vzťahuje len na tie druhy, ktoré sú uvedené v prílohe 1 smernice, alebo sú na určitej úrovni ohrozené, alebo trpia dlhodobým poklesom populácie?
2. Majú sa pojmy ‚úmyselné usmrcovanie/rušenie/ničenie‘ uvedené v článku 5 písm. a) až d) smernice o ochrane vtáctva a v článku 12 písm. a) až c) smernice o biotopoch vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej praxi, na základe ktorej by v prípade, že by cieľom opatrení nebolo usmrcovanie alebo rušenie druhov (napr. opatrenia v oblasti lesného hospodárstva alebo územného rozvoja), muselo existovať riziko nepriaznivého vplyvu opatrení na stav ochrany druhu, aby sa mohol uplatniť zákaz?

Prvá a druhá otázka je okrem iného položená v kontexte:

- skutočnosti, že článok 5 smernice o ochrane vtáctva sa týka ochrany všetkých druhov vtákov uvedených v článku 1 ods. 1,
  - spôsobu, akým je v článku 1 písm. m) smernice o biotopoch vymedzený pojem ‚vzorky‘,
  - skutočnosti, že otázka stavu ochrany druhov sa považuje za dôležitú najmä v súvislosti s výnimkou upravenou v článku 16 smernice o biotopoch (výnimka si vyžaduje, že nesmie existovať uspokojivá alternatíva a výnimka nesmie spôsobovať zhoršenie stavu ochrany populácie príslušného druhu na území jeho prirodzeného výskytu) alebo v článku 9 smernice o ochrane vtáctva (výnimka nesmie byť nezlučiteľná s touto smernicou, ktorá v článku 2 stanovuje, že členské štáty prijímú opatrenia potrebné na zachovanie populácie druhov uvedených v článku 1 na úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám).
3. Pokiaľ sa má na ktorúkoľvek časť druhej otázky odpovedať v tom zmysle, že na to, aby sa mohol uplatniť zákaz, treba posúdiť ujmu na inej než individuálnej úrovni, má sa toto hodnotenie uskutočniť v niektorej z týchto mierok alebo na niektorej z týchto úrovní:
- a) určitá zemepisne obmedzená časť populácie vymedzená v rámci hraníc regiónu, členského štátu alebo Európskej únie;
  - b) dotknutá miestna populácia (biologicky izolovaná od ďalších populácií daného druhu);
  - c) dotknutá metapopulácia;
  - d) celá populácia druhu v rámci príslušného biogeografického regionálneho úseku výskytu druhu?
4. Má sa výraz ‚poškodzovanie alebo ničenie‘ miest na párenie živočíchov uvedený v článku 12 písm. d) smernice o biotopoch vykladať v tom zmysle, že vylučuje vnútroštátnu prax, v dôsledku ktorej sa napriek preventívnym opatreniam stratí trvalá ekologická funkčnosť (CEF) biotopu dotknutého druhu, či už priamym alebo nepriamym, individuálnym alebo kumulatívnym poškodzovaním, ničením alebo rušením, takže zákaz sa uplatní len v prípade, že je pravdepodobné zhoršenie stavu ochrany dotknutého druhu na jednej z úrovní uvedených v tretej otázke?

5. Ak bude odpoveď na štvrtú otázku záporná, t. j. ak sa na účely uplatnenia zákazu posúdi ujma na inej úrovni, než je tá, v dôsledku ktorej sa biotop v danej oblasti posudzujú na účely uplatnenia zákazu, má sa potom toto hodnotenie uskutočniť v niektorej z týchto mierok alebo na niektorej z týchto úrovní:
- určitá zemepisne obmedzená časť populácie vymedzená v rámci hraníc regiónu, členského štátu alebo Európskej únie;
  - dotknutá miestna populácia (biologicky izolovaná od ďalších populácií daného druhu);
  - dotknutá metapopulácia;
  - celá populácia druhu v rámci príslušného biogeografického regionálneho úseku výskytu druhu?

Druhá a štvrtá otázka položená zo strany Mark- och miljödomstolen (Senát pre pozemkové záležitosti a záležitosti životného prostredia pri Súde prvého stupňa, Švédsko) zahŕňajú otázku, či sa prísna ochrana upravená v smerniciach prestane uplatňovať na druhy, pri ktorých bol dosiahnutý cieľ smerníc (priaznivý stav ochrany).“

36. Súdny dvor tieto dve veci spojil do spoločného konania. Písomné pripomienky podali žalujúce združenia na ochranu životného prostredia, Česká republika a Európska komisia.

IV. Právne posúdenie

37. Článok 5 písm. a) až d) smernice o ochrane vtáctva a článok 12 ods. 1 písm. a) až c) smernice o biotopoch ukladajú členským štátom povinnosť prijať ustanovenia o ochrane zapísaných druhov, ktoré zakazujú určité *úmyselné* narušenia. Zakázať treba najmä usmrcovanie alebo odchyt [zakaždým písm. a)], ničenie alebo zbieranie vajec vo voľnej prírode [článok 5 písm. b) smernice o ochrane vtáctva a článok 12 ods. 1 písm. c) smernice o biotopoch], ničenie, poškodzovanie alebo odstraňovanie hniezd [článok 5 písm. b) smernice o ochrane vtáctva], zber vajec vo voľnej prírode a držbu týchto vajec, a to aj prázdnych [článok 5 písm. c) smernice o ochrane vtáctva], ako aj rušenie [článok 5 písm. d) smernice o ochrane vtáctva a článok 12 ods. 1 písm. b) smernice o biotopoch]. Len zákaz poškodzovania alebo ničenia miest na párenie alebo miest na oddych podľa článku 12 ods. 1 písm. d) smernice o biotopoch nepredpokladá úmyselné konanie.¹⁰

38. Návrh na začatie prejudiciálneho konania napokon kladie otázku, či je prípustné podmieniť tieto zákazy tým, že stav ochrany dotknutých druhov je nepriaznivý, alebo by sa daným konaním zhoršil. Takéto podmienky síce vyplývajú zo švédskych ustanovení, ako aj švédskej judikatúry, ale zväčša nemajú právny základ v texte smernice o ochrane vtáctva či smernice o biotopoch. Sú preto prinajmenšom čiastočne sporné.

39. Tieto podmienky však predstavujú aspoň ako-tak oprávnený pokus o zabránenie tomu, aby európska ochrana druhov nadmerne obmedzovala ľudské aktivity. Riziko takýchto obmedzení vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, ktorý pojem úmysel vykladal prinajmenšom v prípade zákazov smernice o biotopoch v tom zmysle, že zahŕňa aj akceptáciu zakázaného poškodzovania. Ak sa tento výklad neobmedzene uplatní na smernicu o ochrane vtáctva, hrozia skutočne výrazné obmedzenia ľudských aktivít.

¹⁰ Rozsudky z 20. októbra 2005, Komisia/Spojené kráľovstvo (C-6/04, EU:C:2005:626, body 73 až 79); z 10. januára 2006, Komisia/Nemecko (C-98/03, EU:C:2006:3, bod 55), a z 2. júla 2020, Magistrat der Stadt Wien (Feldhamster) (C-477/19, EU:C:2020:517, bod 48).

40. Svedčí o tom najmä odpoveď na prvú otázku, ktorá má vysvetliť, že ochrana druhov podľa smernice o vtáctve zahŕňa všetky európske druhy vtáctva (k tomu pozri časť A). Zdá sa však, že o niečo menej problémová je ochrana miest na párenie živočíchov stanovená v smernici o biotopoch, ktorej sa týka štvrtá a piata otázka. Tento režim ochrany ako jediný už len podľa svojho znenia nie je zameraný na úmyselné narušenia, ale týka sa len vzácnejších druhov podľa smernice o biotopoch (k tomu pozri časť B). Smerodajný je však výklad zákazov úmyselných narušení, ktorý je predmetom druhej otázky (k tomu pozri časť C). Na záver treba v súvislosti s treťou otázkou pripomenúť zistenia týkajúce sa posúdenia stavu ochrany druhu, ktoré Súdny dvor nedávno konštatoval v druhom rozsudku týkajúcom sa lovu vlka (*Lupus lupus*) vo Fínsku¹¹ (k tomu pozri časť D).

A. Druhy chránené článkom 5 smernice o ochrane vtáctva (prvá otázka)

41. Svojou prvou otázkou chce vnútroštátny súd zistiť, či sa článok 5 smernice o ochrane vtáctva vzťahuje len na tie druhy, ktoré sú uvedené v prílohe 1 smernice, alebo sú na určitej úrovni ohrozené, alebo trpia dlhodobým poklesom populácie. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátny súd a príslušné švédske orgány vychádzajú z toho, že Švédsko prebralo článok 5 smernice o ochrane vtáctva len vo vzťahu k týmto druhom vtáctva.

42. Ako však už uznal aj vnútroštátny súd, článok 5 smernice o ochrane vtáctva je zjavne ďalekosiahlejší. Podľa tohto ustanovenia je totiž nevyhnutný systém ochrany všetkých druhov vtáctva uvedených v článku 1. Ide o všetky druhy voľne žijúceho vtáctva prirodzene sa vyskytujúceho na európskom území členských štátov, na ktoré sa uplatňuje Zmluva.¹²

43. Skutočnosť, či sú druhy uvedené v prílohe I smernice o ochrane vtáctva, podľa znenia článku 5 nezohráva žiadnu rolu. Druhy uvedené v prílohe I podľa článku 4 ods. 1 skôr vyžadujú *zvlášťne*, čiže dodatočné opatrenia týkajúce sa ochrany ich biotopov. Smernica o ochrane vtáctva okrem toho obsahuje všeobecný režim ochrany, ako napríklad práve článok 5, ale aj články 2 a 3, ktoré všetky zahŕňajú európske druhy vtáctva.

44. Na účely článku 5 smernice o ochrane vtáctva rovnako nezohráva rolu, či druhy vtáctva sú na určitej úrovni ohrozené, alebo trpia dlhodobým poklesom populácie. Naopak Česká republika správne pripomína, že povinnosť ochrany existuje ešte predtým, ako sa konštatuje zníženie počtu vtákov, alebo sa konkretizuje riziko zániku chráneného druhu vtáctva.¹³

45. Súdny dvor preto už veľmi skoro rozhodol, že je nezlučiteľné s článkom 5 smernice o ochrane vtáctva, ak sa určité druhy vtáctva vylúčia z ochrany¹⁴ alebo ak sa ochrana obmedzí na druhy národného biologického dedičstva.¹⁵ A toto ustanovenie už uplatnil na rôzne druhy, ktoré nespĺňajú žiadnu zo švédskych podmienok, napríklad na vrany (*Corvus corone corone* a *Corvus corone cornix*), škorce (*Sturnus vulgaris*) a drozdy (*Turdus merula*),¹⁶ volavky popolavé (*Ardea cinerea*) a kormorány (*Phalacrocorax carbo*)¹⁷ alebo na rôzne druhy pinkovitých.¹⁸

11 Rozsudok z 10. októbra 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola (C-674/17, EU:C:2019:851).

12 Rozsudky z 8. júla 1987, Komisia/Belgicko (247/85, EU:C:1987:339, body 6 a 7); z 26. januára 2012, Komisia/Polsko (C-192/11, neuvverejnený, EU:C:2012:44, bod 33), a zo 17. apríla 2018, Komisia/Polsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, bod 251).

13 Rozsudky z 2. augusta 1993, Komisia/Španielsko (Santoña) (C-355/90, EU:C:1993:331, bod 15); z 13. júna 2002, Komisia/Írsko (Snehuľa kapcavá) (C-117/00, EU:C:2002:366, bod 15), a zo 17. apríla 2018, Komisia/Polsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, body 262 a 263).

14 Rozsudky z 8. júla 1987, Komisia/Belgicko (247/85, EU:C:1987:339, body 21 a 22), a z 27. apríla 1988, Komisia/Francúzsko (252/85, EU:C:1988:202, body 10 a 11).

15 Rozsudky z 27. apríla 1988, Komisia/Francúzsko (252/85, EU:C:1988:202, bod 15); z 12. júla 2007, Komisia/Rakúsko (C-507/04, EU:C:2007:427, body 102 a 103), a z 26. januára 2012, Komisia/Polsko (C-192/11, neuvverejnený, EU:C:2012:44, bod 25).

16 Rozsudok z 12. júla 2007, Komisia/Rakúsko (C-507/04, EU:C:2007:427, bod 332 a nasl.); pozri tiež moje návrhy v tejto veci (C-507/04, EU:C:2007:8, body 119 a 120, ako aj 141 a 142).

17 Rozsudok z 26. januára 2012, Komisia/Polsko (C-192/11, neuvverejnený, EU:C:2012:44, bod 63).

18 Rozsudok z 21. júna 2018, Komisia/Malta (voľne žijúce pinkovité vtáky) (C-557/15, EU:C:2018:477).

46. Na prvú otázku preto treba odpovedať v tom zmysle, že členské štáty sú podľa článkov 1 a 5 smernice o ochrane vtáctva povinné prijať ustanovenia o ochrane všetkých druhov voľne žijúceho vtáctva prirodzene sa vyskytujúceho na európskom území členských štátov, na ktoré sa uplatňuje Zmluva. Režim ochrany, ktorý sa vzťahuje len na tie druhy, ktoré sú uvedené v prílohe 1 smernice, alebo na druhy, ktoré sú na určitej úrovni ohrozené, alebo trpia dlhodobým poklesom populácie, však tieto požiadavky nespĺňa.

B. Miesta na párenie (štvrtá a piata otázka)

47. Svojou štvrtou otázkou chce vnútroštátny súd zistiť, či zákaz každého poškodzovania alebo ničenia miest na párenie živočíchov uvedený v článku 12 písm. d) smernice o biotopoch je obmedzený na prípady, keď sa napriek preventívnym opatreniam stratí trvalá ekologická funkčnosť (CEF) biotopu dotknutého druhu, a zároveň hrozí zhoršenie stavu ochrany dotknutého druhu. Okrem toho sa pýta, či je vylúčené, aby sa uplatnil zákaz v prípade, keď je daný druh v priaznivom stave ochrany. Piata otázka má objasniť, na akej úrovni sa má posúdiť stav ochrany.

48. V prejednávanej veci nie je potrebné vysvetliť, či zákaz platí len vtedy, keď je ničenie alebo poškodzovanie miest na párenie živočíchov spojené so stratou trvalej ekologickej funkčnosti. Komisia tento výklad zákazu uvedeného v článku 12 ods. 1 písm. d) smernice o biotopoch rozvinula vo svojich usmerneniach,¹⁹ avšak Súdny dvor sa k tomu ešte nevyjadril. Zdá sa však, že vnútroštátny súd si toto chápanie osvojil, no nie je to relevantné na účely rozhodnutia, pretože návrh na začatie prejudiciálneho konania sa zakladá na predpoklade, že táto podmienka je v spore vo veci samej splnená.

49. Ide skôr len o význam stavu ochrany druhu na účely zákazu ničenia alebo poškodzovania miest na párenie živočíchov. Švédsku judikatúru opísaná v návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž uplatňuje tento zákaz len vtedy, keď existuje riziko vplyvu na stav ochrany týchto druhov v danej oblasti.

50. Podľa článku 12 ods. 1 písm. d) smernice o biotopoch členské štáty musia prijať potrebné opatrenia na vytvorenie systému prísnej ochrany živočíšnych druhov uvedených v prílohe IV písm. a) tejto smernice v prostredí ich prirodzeného pohybu a zakázať poškodzovanie alebo ničenie miest na párenie alebo miest na oddych.

51. Pri tomto zákaze normotvorca Únie tým, že na rozdiel od toho, čo je stanovené v článku 12 ods. 1 písm. a) až c) smernice o biotopoch, neobmedzil zákaz výlučne na úmyselné konanie, prejavil svoju vôľu priznať miestam na párenie a na oddych *zvýšenú* ochranu proti konaniam, ktoré poškodzujú alebo ničia tieto miesta.²⁰

52. Dodržiavanie tohto ustanovenia členskými štátmi nevyžaduje len to, aby prijali ucelenú právnu úpravu, ale aj to, aby zaviedli konkrétne osobitné ochranné opatrenia. Systém prísnej ochrany takisto predpokladá prijatie koherentných a koordinovaných opatrení preventívnej povahy. Takýto prísny systém ochrany musí umožniť, aby sa skutočne zabránilo poškodzovaniu alebo ničeniu miest na párenie alebo na oddych druhov živočíchov uvedených v prílohe IV písm. a) smernice o biotopoch.²¹

19 Európska komisia: *Usmernenia o prísnej ochrane živočíšnych druhov v európskom záujme podľa smernice o biotopoch 92/43/EHS*. 2007, kapitola 2, body 71 až 79 (s. 53 až 55 nemeckej jazykovej verzie).

20 Rozsudky z 10. januára 2006, Komisia/Nemecko (C-98/03, EU:C:2006:3, bod 55), a z 2. júla 2020, Magistrat der Stadt Wien (škrečok poľný) (C-477/19, EU:C:2020:517, bod 27).

21 Rozsudky z 9. júna 2011, Komisia/Francúzsko (škrečok poľný) (C-383/09, EU:C:2011:369, body 19 až 21); z 15. marca 2012, Komisia/Cyprus (cyperská užovka obojková) (C-340/10, EU:C:2012:143, body 60 až 62); zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, bod 231), a z 2. júla 2020, Magistrat der Stadt Wien (škrečok poľný) (C-477/19, EU:C:2020:517, bod 20).

53. Tento zákaz podľa znenia právnej úpravy nezávisí od toho, či sa narušenie stavu ochrany týka populácie. Súdny dvor už naopak konštatoval, že stabilita populácie,²² ako aj jej počty,²³ nie sú relevantné na to, aby bol zákaz účinný.

54. Vnútroštátny súd okrem toho správne zdôrazňuje, že stav ochrany je relevantný v prvom rade na zaručenie výnimky podľa článku 16 smernice o biotopoch. Výnimka podľa článku 16 smernice o biotopoch totiž predpokladá, že nespôsobuje zhoršenie stavu ochrany populácie príslušného druhu na území jeho prirodzeného výskytu. Ako uvádza Komisia, bolo by teda rozporuplné podmieniť uplatnenie zákazov podľa článku 12 ods. 1 smernice o biotopoch tým, že hrozí zhoršenie stavu ochrany dotknutého druhu. Potom by totiž už nikdy nebolo možné udeliť výnimku, takže článok 16 by stratil akýkoľvek praktický účinok.

55. Zákaz ničenia alebo poškodzovania miest na párenie zvierat uvedených v prílohe IV písm. a), zakotvený v článku 12 písm. d) smernice o biotopoch, teda nepredpokladá, že hrozí zhoršenie stavu ochrany populácií dotknutého druhu z dôvodu sporného konania. Zákaz nie je dotknutý ani priaznivým stavom ochrany dotknutého druhu.

56. Na piatu otázku týkajúcu sa úrovne, na ktorej sa má uskutočniť posúdenie stavu ochrany na účely uplatnenia článku 12 ods. 1 písm. d) smernice o biotopoch, preto nie je potrebné odpovedať.

C. Zákazy úmyselného narušenia (druhá otázka)

57. Svojou druhou otázkou chce vnútroštátny súd zistiť, ako treba chápať pojmy „úmyselné usmrcovanie/rušenie/ničenie“ uvedené v článku 5 písm. a) až d) smernice o ochrane vtáctva a v článku 12 ods. 1 písm. a) až c) smernice o biotopoch. Súdny dvor má predovšetkým vysvetliť, či je s nimi zlučiteľná vnútroštátna prax, na základe ktorej by v prípade, že by cieľom opatrení nebolo usmrcovanie alebo rušenie druhov (napr. opatrenia v oblasti lesného hospodárstva alebo územného rozvoja), muselo existovať riziko nepriaznivého vplyvu opatrení na stav ochrany druhu, aby sa mohol uplatniť zákaz. Okrem toho sa pýta, či je vylúčené, aby sa uplatnil zákaz v prípade, keď je daný druh v priaznivom stave ochrany. Cieľom tretej otázky je objasniť, na akej úrovni sa má uskutočniť posúdenie stavu ochrany.

58. Pri odpovedi na tieto otázky treba rozlišovať medzi usmrcovaním a ničením na jednej strane a rušením na druhej strane, ako aj medzi jednotlivými smernicami.

1. O zákazoch usmrcovania a ničenia

59. Treba objasniť, či zákazy usmrcovania a ničenia v článku 5 písm. a) smernice o ochrane vtáctva a článok 12 písm. a) smernice o biotopoch, ako aj ničenia vajec (a hniezd) v článku 5 písm. b) smernice o ochrane vtáctva a v článku 12 písm. c) smernice o biotopoch závisia od stavu ochrany dotknutých druhov. Zákaz zberu a držby vajec podľa článku 5 písm. c) smernice o ochrane vtáctva je však na účely prejednávanej veci irelevantný, a preto nie je potrebné ďalej ho vysvetľovať.

a) O smernici o biotopoch

60. Podľa článku 12 ods. 1 písm. a) a c) smernice o biotopoch členské štáty zakazujú všetky formy úmyselného usmrcovania vzoriek chránených druhov vo voľnej prírode, ako aj úmyselné ničenie vajec.

²² Rozsudky z 30. januára 2002, Komisia/Grécko (*Caretta caretta*) (C-103/00, EU:C:2002:60, bod 31); zo 16. marca 2006, Komisia/Grécko (*Vipera schweizeri*) (C-518/04, neuverejnený, EU:C:2006:183, bod 21), a z 10. novembra 2016, Komisia/Grécko (Kyparissia) (C-504/14, EU:C:2016:847, bod 148).

²³ Rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, bod 237).

61. Ak by sa pojem úmysel v prípade týchto zákazov chápal v tom zmysle, že zahŕňa iba zamýšľané narušenie chránených druhov, potom by k tejto prejudiciálnej otázke neboli potrebné žiadne ďalšie vysvetlenia. Prejednávaná vec sa totiž týka iba iných účelov než usmrcovania druhov (alebo ničenia ich vajec).

62. Ako som navrhla,²⁴ Súdny dvor však vo vzťahu k usmrcovaniu rozhodol, že podmienka úmyslu je splnená, keď je preukázané, že pôvodca aktu chcel usmrtenie jedinca chráneného živočíšneho druhu alebo že *prinajmenšom prijal možnosť* takéhoto usmrtenia.²⁵ Akty, pri ktorých pôvodca aktu prijal možnosť narušenia, majú spravidla iný účel ako samotné narušenie.

63. Ozrejmujú to konania, v ktorých bol tento výklad rozvinutý. Išlo v nich o to, či lov líšky (*Vulpes vulpes*) použitím slučiek mohol porušovať ochranu vydry (*Lutra lutra*),²⁶ a o to, či sa určité výstavby, ako aj rekreačné aktivity a rybolov majú považovať za úmyselné rušenia morskej korytnačky *Caretta caretta*.²⁷ Táto judikatúra sa napokon zakladá na inom rozsudku, v ktorom Súdny dvor namietal, že určité rekreačné aktivity by rušili spomínanú morskú korytnačku,²⁸ pričom pojmom úmysel sa výslovne nezaoberal.

64. Je pravda, že táto judikatúra sa týka iba zákazov usmrcovania a rušenia podľa článku 12 ods. 1 písm. a) a b) smernice o biotopoch. Nie je však žiadny dôvod na to, aby sa pojem úmysel na účely ničenia vajec vykladal inak.

65. Sporné lesohospodárske opatrenia preto môžu porušovať zákazy podľa článku 12 ods. 1 písm. a) a c) smernice o biotopoch. Treba preto preskúmať, či takéto porušenie možno podmieniť stavom ochrany dotknutých druhov.

66. Ako už bolo zistené v súvislosti so zákazom narušenia miest na párenie stanoveným v článku 12 ods. 1 písm. d) smernice o biotopoch, stav ochrany druhov sa podľa znenia ustanovenia netýka zákazu, ale zohráva rolu iba v súvislosti s výnimkami podľa článku 16. Princiipiálne²⁹ to platí rovnako pre iné zákazy podľa článku 12 ods. 1, ako to Súdny dvor nepriamo uznal už aj vo vzťahu k zakazu usmrcovania podľa písmena a).³⁰

67. Najmä vo vzťahu k zakazu usmrcovania vzoriek druhov podľa článku 12 ods. 1 písm. a) smernice o biotopoch to potvrdzuje skutočnosť, že pojem „vzorka“ znamená podľa definície článku 1 písm. m) skutočne každého jedného živočícha.

68. Naproti tomu zákaz ničenia vajec podľa článku 12 ods. 1 písm. c) smernice o biotopoch sa nevzťahuje výslovne na jednotlivé vzorky. Takýto zákaz však prirodzene možno ťažko chápať inak, keď nie je daná hraničná hodnota, ktorá by zákaz vyvolala. Proti prijatiu minimálnej hranice v prípade tohto zákazu mimochodom svedčí výnimka podľa článku 16 ods. 1 písm. e) smernice o biotopoch, ktorá umožňuje „odber alebo držanie určitých vzoriek uvedených v prílohe IV v obmedzenom množstve“, ale podmieňuje to ďalšími predpokladmi. Táto výnimka by bola zbytočná, ak by zákaz odberu vajec nebolo možné uplatniť v prípade malých množstiev.

24 Návrhy vo veci Komisia/Španielsko (vydra) (C-221/04, EU:C:2005:777, body 49 a 50), a vo veci Komisia/Grécko (Kyparissia) (C-504/14, EU:C:2016:105, bod 126).

25 Rozsudok z 18. mája 2006, Komisia/Španielsko (vydra) (C-221/04, EU:C:2006:329, bod 71), a z 10. novembra 2016, Komisia/Grécko (Kyparissia) (C-504/14, EU:C:2016:847, bod 159).

26 Rozsudok z 18. mája 2006, Komisia/Španielsko (vydra) (C-221/04, EU:C:2006:329, body 72 a 73).

27 Rozsudok z 10. novembra 2016, Komisia/Grécko (Kyparissia) (C-504/14, EU:C:2016:847, bod 114, ako aj body 157 a 158).

28 Rozsudok z 30. januára 2002, Komisia/Grécko (*Caretta caretta*) (C-103/00, EU:C:2002:60, body 36 a 39).

29 V súvislosti so zákazom rušenia však pozri ďalej bod 101 a nasl.

30 Rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Polsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, body 231, 237 a 238).

69. Zákazy usmrcovania a ničenia podľa článku 12 ods. 1 písm. a) a c) smernice o biotopoch preto nepredpokladajú riziko, že sporné opatrenie má negatívny vplyv na stav ochrany príslušných živočíšnych druhov. Uplatnenie týchto zákazov nevylučuje ani priaznivý stav ochrany dotknutého druhu.

b) O smernici o ochrane vtáctva

– aa) Stav ochrany druhu

70. V prípade článku 5 smernice o ochrane vtáctva je situácia na prvý pohľad podobná. Aj tu pri zákazoch usmrcovania [písm. a)] a ničenia alebo poškodzovania hniezd a vajec [písm. b)] podobne ako v článku 12 ods. 1 smernice o biotopoch chýba zmienka o tom, že by súviseli so stavom ochrany. Tieto zákazy sa skôr musia prirodzene vzťahovať na každú jednu vzorku, keďže nie je stanovená hraničná hodnota.

71. Proti prijatiu minimálnej hranice svedčí tiež výnimka zakotvená v článku 9 ods. 1 písm. c) smernice o ochrane vtáctva. Pripúšťa osobitne využívanie určitých vtákov v malom rozsahu a taktiež obsahuje ďalšie podmienky.

72. Vnútroštátny súd okrem toho aj vo vzťahu k článku 5 smernice o ochrane vtáctva správne uvádza úvahu, ktorá bola relevantná už v súvislosti so smernicou o biotopoch, že všetky výnimky zo zákazov sú podmienené stavom ochrany dotknutého druhu. Je pravda, že toto stanovisko nemá základ v znení článku 9 smernice o ochrane vtáctva. Z jej odôvodnenia 10 však vyplýva, že výnimky na základe článku 9 smernice o ochrane vtáctva možno udeliť, len ak existuje záruka, že sa populácia dotknutých druhov udržiava na „uspokojivej úrovni“³¹. Súdny dvor v tom nedávno výslovne videl paralelu k článku 16 smernice o biotopoch.³²

73. Tento záver je v súlade s článkom 9 Bernského dohovoru, ktorý bol prebratý článkom 9 smernice o ochrane vtáctva³³ a ktorý preto treba zohľadniť pri výklade tejto smernice.³⁴ Podľa dohovoru totiž výnimka z porovnateľných zákazov dohovoru nemôže ohroziť stav dotknutej populácie.

74. Principiálne³⁵ by teda rovnako ako v smernici o biotopoch bolo aj v rámci smernice o ochrane vtáctva rozporuplné zohľadniť riziko narušenia stavu ochrany dotknutého druhu ako predpoklad uplatnenia zákazu podľa článku 5 smernice, a tým prakticky znemožniť uplatnenie výnimky.

– bb) „Úmysel“ v zmysle smernice o ochrane vtáctva

75. Aj tu však vzniká otázka, či zákazy vôbec zahŕňajú opatrenia sledujúce iný cieľ ako usmrcovanie druhov alebo ničenie ich hniezd a vajec.

76. Odpoveď na túto otázku nie je taká zrejmalá ako vo vzťahu k článku 12 smernice o biotopoch, pretože v súvislosti s pojmom úmysel v článku 5 smernice o ochrane vtáctva doposiaľ nie sú k dispozícii porovnateľné výslovne konštatovania Súdneho dvora.

31 Rozsudky z 27. apríla 1988, Komisia/Francúzsko (252/85, EU:C:1988:202, bod 28); zo 16. októbra 2003, Ligue pour la protection des oiseaux a. i. (C-182/02, EU:C:2003:558, bod 17), a z 8. júna 2006, WWF Italia a i. (C-60/05, EU:C:2006:378, bod 32).

32 Rozsudok z 23. apríla 2020, Komisia/Fínsko (jarný lov samca kajky morskej) (C-217/19, EU:C:2020:291, bod 84).

33 Správa k Dohovoru o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (1997 – 1998) (článok 9 ods. 2) (predložená Európskou komisiou) SEC/2001/0515 v konečnom znení.

34 Pozri v súvislosti s inými medzinárodnými dohovormi rozsudky z 24. novembra 1992, Poulsen a Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453, bod 9); z 3. septembra 2008, Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada a Komisia (C-402/05 P a C-415/05 P, EU:C:2008:461, bod 291); z 21. decembra 2011, Air Transport Association of America a i. (C-366/10, EU:C:2011:864, bod 123), a z 11. júla 2018, Bosphorus Queen Shipping (C-15/17, EU:C:2018:557, bod 44).

35 V súvislosti so zákazom rušenia však pozri ďalej bod 95 a nasl.

77. Podobne ako v prvej veci týkajúcej sa spomínanej morskej korytnačky však Súdny dvor už v rozsudku týkajúcom sa pralesa Białowieża namietal proti vyrúbaniu poškodených odumretých a odumierajúcich stromov, pretože takéto konanie bolo v pláne lesného hospodárenia dotknutého chráneného územia označené ako potenciálne nebezpečenstvo pre druhy vtákov, ktoré sú tam osobitne chránené.³⁶ Toto opatrenie preto kvalifikoval ako úmyselné ničenie alebo poškodzovanie hniezd a vajec, ako aj odstraňovanie hniezd [článok 5 písm. b) smernice o ochrane vtáctva] a ako úmyselné rušenie týchto vtákov, hlavne počas obdobia hniezdenia a výchovy mláďat [článok 5 písm. d)].³⁷ Zdá sa nepravdepodobné, že cieľom dotknutých opatrení bol nepriaznivý vplyv na vtáctvo.

78. Keďže teda Súdny dvor ani v prípade článku 5 smernice o ochrane vtáctva nevychádza z reštriktívneho výkladu pojmu úmysel, ponúka sa možnosť uplatniť výklad tohto pojmu v súvislosti s takmer identickými zákazmi podľa článku 12 ods. 1 smernice o biotopoch na článok 5 smernice o ochrane vtáctva. Tento názor zastáva v prejednávacom konaní mimochodom aj Komisia.

79. Takýto postup by však mal zjavne ďalekosiahlejšie účinky ako príslušný výklad článku 12 ods. 1 smernice o biotopoch.

80. Ochrana druhov podľa smernice o biotopoch sa obmedzuje na niekoľko, spravidla³⁸ veľmi zriedkavých druhov. Keďže ide o zriedkavé druhy, je nutné každú jednu vzorku prísne chrániť, čo v článku 12 smernice o biotopoch jasne vyjadruje pojem *system prísnej ochrany*.³⁹ Zriedkavosť týchto druhov zároveň spôsobuje, že menej často pri nich dochádza ku konfliktom.

81. Naproti tomu zákazy podľa článku 5 smernice o ochrane vtáctva, ako som už uviedla,⁴⁰ sa vzťahujú na *všetky* európske druhy vtákov, čiže aj na všeobecné druhy, ktoré možno nájsť takmer vždy a všade. A ťažko možno tvrdiť, že sa nepočíta s narušením týchto druhov modernými spoločnosťami. Naopak je známe, že tieto druhy sú značne narušené rôznymi ľudskými aktivitami, napríklad stavbou budov⁴¹ alebo premávkou.⁴²

82. Už pri prijatí smernice o ochrane vtáctva normotvorca v súlade s tým vysvetlil, že jej cieľom nie je bezpodmienečne chrániť každého jedného vtáka. Podľa článku 2 smernice sa skôr majú populácie druhov vtákov zachovať na úrovni alebo prispôsobiť úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, berúc do úvahy aj hospodárske a rekreačné požiadavky.

83. Ochrana všeobecných druhov však spravidla nevyžaduje žiadne zákazy, ktoré sa uplatnia už vtedy, keď sa len počíta s narušením. Existujú síce druhy, ktoré sú odkázané na takéto zákazy, ale všeobecné druhy sú také časté preto, lebo ľudské aktivity neohrozujú ich populáciu.

84. Pokiaľ sa populácie určitých, predtým častejších druhov predsa len znižujú, často bude dôležitejšie chrániť ich biotopy a primerane sa o ne starať. Takéto úbytky sú totiž spravidla následkami zmien ľudského využívania týchto biotopov. Naproti tomu uplatnenie zákazov podľa článku 5 smernice o ochrane vtáctva už pri prijatí možnosti narušenia uvedeného v tomto ustanovení by bolo často menej vhodné na zachovanie populácie, a preto by ani nešlo o najmiernejší prostriedok.

36 Rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Polsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, body 253 a 254).

37 Rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Polsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, bod 259).

38 MÖCKEL, S.: 35 Jahre Europäische Vogelschutzrichtlinie. In: *Natur und Recht*. 2014, s. 381 (387), však správne odkazuje na veľmi rozšírené netopiere, ktorých všetky druhy spadajú pod prísnu ochranu smernice o biotopoch.

39 Pozri moje návrhy vo veci Komisia/Španielsko (vydra) (C-221/04, EU:C:2005:777, bod 50).

40 Pozri bod 41 vyššie a nasl.

41 Pozri MACHTANS, C., WEDELES, C., BAYNE, E.: A first estimate for Canada of the number of birds killed by colliding with building windows. In: *Avian Conservation and Ecology*. 2013, 8,2, s. 5.

42 Pozri napríklad SLATER, F. M.: An assessment of wildlife road casualties—the potential discrepancy between numbers counted and numbers killed. In: *Web Ecology*. 2002, 3,1, s. 33.

85. V smernici o ochrane vtáctva sú tieto úvahy zakotvené. Článok 5 tak nevyžaduje prísny systém ochrany, ale *všeobecný systém ochrany* všetkých európskych druhov vtákov. Dodatočná povinnosť ochrany biotopov všeobecných druhov je zakotvená v článku 3.⁴³ Biotop zriedkavých a obzvlášť ohrozených druhov, ako aj sťahovavých vtákov má mať podľa článku 4 smernice o ochrane vtáctva v spojení s článkami 6 a 7 smernice o biotopoch zvýšenú ochranu, najmä zriadením osobitne chránených území. Ak určité aktivity skutočne ohrozia stav ochrany druhov vtáctva, subsidiárne sa uplatnia článok 5 a článok 2 bod 1 písm. a) smernice o environmentálnej zodpovednosti.

86. Smernica o ochrane vtáctva na rozdiel od smernice o biotopoch navyše neobsahuje vhodnú výnimku, ktorá by vyrovnala protichodné záujmy. Kým smernica o biotopoch umožňuje výnimky z akýchkoľvek dôvodov vyššieho verejného záujmu [článok 16 ods. 1 písm. c)], pri smernici o ochrane vtáctva prichádza do úvahy, odhliadnuc od veľmi špecifických dôvodov, iba rozumné využívanie určitých druhov vtáctva v malom rozsahu, ktoré tiež treba prísne kontrolovať a ktoré musí byť selektívne [článok 9 ods. 1 písm. c)].

87. Nepovažujem preto za zmysluplné, aby sa výklad pojmu úmysel vykonaný pri článku 12 ods. 1 smernice o biotopoch neobmedzene uplatnil na pojem úmysel v článku 5 smernice o ochrane vtáctva.

88. Vzhľadom na zistenia v rozsudku vo veci prales Białowieża⁴⁴ je však vylúčené vyhnúť sa tomuto záveru tým, že by sa zákazy podľa článku 5 písm. a) a b) smernice o ochrane vtáctva uplatnili výlučne na zamýšľané narušenia vtáctva a úplne vylúčená by bola predpokladaná možnosť narušenia. Tento záver by bol neprimeraný aj v prípade, keď sú dotknuté zriedkavé, veľmi ohrozené druhy, pretože pri týchto zriedkavých druhoch zostávajú zákazy prakticky obmedzené, čo sa týka rozsahu, avšak pozitívny vplyv na stav ochrany týchto druhov môže byť významný.

89. Primeraná rovnováha medzi dotknutými aktivitami a cieľmi smernice spočíva skôr v tom, aby predpokladaná možnosť narušenia bola zahrnutá len v týchto zákazoch, pokiaľ je to nevyhnutné v kontexte cieľa uvedeného v článku 2 smernice o ochrane vtáctva. Treba akceptovať skutočnosť, že tento výklad je v praxi komplikovanejší, keďže vyžaduje ešte aj zohľadnenie stavu ochrany druhov vtáctva. V každom prípade v konečnom dôsledku zodpovedá rozsiahlemu uplatneniu zákazov v uvedenom rozsudku vo veci prales Białowieża, keďže tam boli dotknuté veľmi zriedkavé druhy vtákov v lokalite, ktorá bola označená na ich osobitnú ochranu.⁴⁵

90. Zákazy usmrcovania a ničenia podľa článku 5 písm. a) a b) smernice o ochrane vtáctva preto principiálne nepredpokladajú riziko, že sporné opatrenie má negatívny vplyv na stav ochrany príslušných živočíšnych druhov. Uplatnenie týchto zákazov nie je vylúčené ani priaznivým stavom ochrany dotknutého druhu. Ak narušenie vtáctva nie je cieľom, ale len predpokladanou možnosťou, potom zákazy podľa článku 5 písm. a) a b) smernice o ochrane vtáctva platia len v rozsahu, v akom je to podľa článku 2 nevyhnutné na zachovanie populácie alebo na prispôsobenie populácie týchto druhov úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, berúc do úvahy aj hospodárske a rekreačné požiadavky.

91. Subsidiárne treba pripomenúť, že zákazy musia byť formulované jasne, najmä ak sú trestnoprávnej povahy.⁴⁶ Je preto úlohou členských štátov, aby zákazy podľa článku 5 písm. a) a b) smernice o ochrane vtáctva adekvátne spresnili pri ich prebratí do vnútroštátneho práva. Na tieto účely treba prijať príslušné ustanovenia. Navyše sú často potrebné konkrétne údaje o tom, ktoré typy správania sú zakázané a v ktorých lokalitách je potrebná osobitná starostlivosť.

43 Rozsudok z 13. júna 2002, Komisia/Írsko (Snehuľa kapcavá) (C-117/00, EU:C:2002:366, bod 15 a nasl.).

44 Pozri bod 77 vyššie.

45 Rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, bod 18).

46 Pozri moje návrhy vo veci Tronex (C-624/17, EU:C:2019:150, body 51 a 52 a citovaná judikatúra).

c) Predbežný záver

92. Zákazy usmrcovania a ničenia podľa článku 5 písm. a) a b) smernice o ochrane vtáctva a článku 12 ods. 1 písm. a) a c) smernice o biotopoch teda nepredpokladajú riziko, že sporné opatrenie má negatívny vplyv na stav ochrany príslušných živočíšnych druhov. Uplatnenie týchto zákazov nevylučuje ani priaznivý stav ochrany dotknutého druhu.

93. Ak narušenie vtáctva nie je úmyselné, ale je len predpokladanou možnosťou, potom zákazy podľa článku 5 písm. a) a b) smernice o ochrane vtáctva platia len v rozsahu, v akom je to podľa článku 2 nevyhnutné na zachovanie populácie alebo na prispôbenie populácie týchto druhov úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, berúc do úvahy aj hospodárske a rekreačné požiadavky.

2. O zákazoch rušenia

94. Zdá sa, že pri zákaze rušenia sa smernica o ochrane vtáctva a smernica o biotopoch odchyľujú. Napokon sa však oba zákazy majú vykladať podobne, a to v tom zmysle, že stav ochrany dotknutých druhov je dôležitý.

a) O smernici o ochrane vtáctva

95. Podľa článku 5 písm. d) smernice o ochrane vtáctva zákaz rušenia druhov vtáctva, hlavne počas obdobia hniezdenia a výchovy mláďat, platí len vtedy, pokiaľ by rušenie bolo značné vzhľadom na ciele tejto smernice. Takéto obmedzenie je nevyhnutné práve vo vzťahu k rušeniu vtáctva, keďže človek už zo skúsenosti akceptuje možnosť rušenia, keď sa pohybuje v biotopoch týchto vtákov, napríklad počas prechádzok, na ceste do práce alebo aj na svojom balkóne.

96. Cieľom smernice o ochrane vtáctva je podľa jej článku 1 ochrana všetkých európskych druhov vtáctva. Na tieto účely musia členské štáty podľa článku 2 zachovať populácie alebo prispôbiť populácie týchto druhov úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, berúc do úvahy aj hospodárske a rekreačné požiadavky, alebo na prispôbenie populácie týchto druhov tejto úrovni.

97. Hoci členské štáty majú v tejto súvislosti s výhradou špecifických ustanovení diskrečnú právomoc,⁴⁷ odôvodnenia 3, 5, 7 a 8 a predovšetkým odôvodnenie 10 smernice svedčia o tom, že členské štáty majú udržať populácie všetkého voľne žijúceho vtáctva na „uspokojivej úrovni“⁴⁸.

98. Stav ochrany je však len jeden z prvkov, ktorý je relevantný pri posúdení rušenia. Už formulácia článku 5 písm. d) smernice o ochrane vtáctva svedčí o tom, že sa v každom prípade treba vyhnúť rušeniu počas obdobia hniezdenia a výchovy mláďat. Toto spresnenie má zmysel, pretože hniezdenie a výchova mláďat majú ústredný význam pre stav ochrany. Jednako sú rušenia počas tohto obdobia zakázané len vtedy, pokiaľ sú značné. Takúto situáciu treba predpokladať prinajmenšom vtedy, keď rušenie obmedzuje zriedkavé vtáky priamo pri hniezdení alebo výchove mláďat. Súdny dvor v tomto zmysle už rozhodol, že ťažby, ktoré narušujú dôležitý biotop zriedkavých vtákov, môžu predstavovať zakázané rušenie.⁴⁹

47 Pozri rozsudky z 8. júla 1987, Komisia/Belgicko (247/85, EU:C:1987:339, bod 8), a Komisia/Taliansko (262/85, EU:C:1987:340, bod 8), ako aj z 19. januára 1994, Association pour la protection des animaux sauvages a i. (C-435/92, EU:C:1994:10, bod 20).

48 Pozri rozsudky z 27. apríla 1988, Komisia/Francúzsko (252/85, EU:C:1988:202, bod 28); zo 16. októbra 2003, Ligue pour la protection des oiseaux a i. (C-182/02, EU:C:2003:558, bod 17), a z 23. apríla 2020, Komisia/Fínsko (jarný lov samca kajky morskej) (C-217/19, EU:C:2020:291, bod 68), ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Geelhoed vo veci WWF Italia a i. (C-60/05, EU:C:2006:116, bod 50), a moje návrhy vo veci Komisia/Irsko (C-418/04, EU:C:2006:569, body 111 a 112).

49 Rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (prales Białowieża) (C-441/17, EU:C:2018:255, bod 251 a nasl.).

99. Keďže už zákaz ako taký zahŕňa vplyvy na stav ochrany príslušného druhu, pojem úmysel v tejto súvislosti nie je potrebné ďalej podrobne rozoberať vo vzťahu k smernici o biotopoch.

100. Podľa článku 5 písm. d) smernice o ochrane vtáctva rušenia teda treba zakázať, ak sú značné vzhľadom na cieľ, ktorým je zachovanie alebo prispôsobenie populácií druhov vtáctva uspokojivej úrovni, a hlavne, ak obmedzujú zriedkavé vtáky priamo pri hniezdení alebo výchove mláďat.

b) O smernici o biotopoch

101. V smernici o biotopoch je cieľ smernice formulovaný podobne ako v smernici o ochrane vtáctva. Cieľom smernice o biotopoch je totiž podľa jej článku 2 ods. 2 zachovať alebo obnoviť priaznivý stav ochrany druhov divokej fauny a flóry európskeho významu. Zároveň opatrenia prijaté podľa tejto smernice majú podľa článku 2 ods. 3 brať do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky a regionálne a miestne charakteristiky.

102. Na rozdiel od článku 5 písm. d) smernice o ochrane vtáctva však zákaz rušenia podľa článku 12 ods. 1 písm. b) smernice o biotopoch nie je výslovne spojený s cieľmi smernice, a najmä so stavom ochrany dotknutých druhov. Sú však podobné v tom, že zákaz má platiť najmä počas obdobia párenia, odchovu mláďat, hibernácie a sťahovania. Tieto obdobia sa považujú za obzvlášť citlivé na vyrušovanie,⁵⁰ takže spravidla majú pre stav ochrany druhov mimoriadny význam. Okrem toho je markantné, že zakázané musí byť rušenie *druhov*, zatiaľ čo zákaz usmrcovania podľa článku 12 ods. 1 písm. a) a podľa definície v článku 1 písm. m) smernice o biotopoch sa vzťahuje na *každú jednu vzorku* chránených druhov.

103. Komisia preto navrhuje, hoci nie v prejednávanom konaní, ale vo svojich usmerneniach, aby sa rušenia zahrnuli len vtedy, keď daná činnosť znižuje šance na prežitie, úspešnosť párenia alebo schopnosť reprodukcie chráneného druhu, alebo ak táto činnosť vedie k zmenšeniu miesta ich výskytu.⁵¹

104. Podobne ako pri ochrane vtáctva takéto obmedzenie je nutné, aby sa zabránilo tomu, že zákaz rušenia neprimerane obmedzí ľudské aktivity bez toho, aby sa brali do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky uvedené v článku 2 ods. 3 smernice o biotopoch. Chránené živočíšne druhy uvedené v prílohe IV písm. a) síce stretávame zriedkavejšie ako veľmi rozšírené druhy vtákov, ale zdá sa, že nie je nevyhnutné ani primerané, aby sa človek v záujme vylúčiť akékoľvek rušenie musel *vždy* vyhýbať týmto druhom, len čo zbadá, že sa nachádza v ich blízkosti. Práve v prípade netopierov alebo určitých obojživelníkov a motýľov môžu takéto strety bežne nastať.

105. V tomto zmysle možno chápať aj doterajšiu judikatúru týkajúcu sa zákazu rušenia. Je pravda, že Súdny dvor aj vo vzťahu k zákazu rušenia zdôraznil, že stabilita populácie, ako aj počty príslušnej populácie nevylučujú uplatnenie zákazu. Dané prípady morskej korytnačky *Caretta caretta* sa však týkali aktivít v oblasti chránených území, ktoré boli vymedzené z dôvodu ich veľkého významu pre príslušné druhy,⁵² zatiaľ čo predmetom rozsudku vo veci Milosviper bola lokalita, ktorá je pre tento druh esenciálna.⁵³ A v rozsudku vo veci cyperskej užovky išlo o lokalitu, ktorá nesporne mala byť chránená.⁵⁴ Na takýchto miestach je zvýšená starostlivosť na účely zabránenia rušenia celkom primeraná.

50 Usmernenia Komisie (citované v poznámke pod čiarou 19, kapitola 2, bod 41 [s. 42 nemeckej jazykovej verzie]).

51 Citované v poznámke pod čiarou 19, kapitola 2, bod 39 (s. 42 nemeckej jazykovej verzie).

52 Rozsudok z 30. januára 2002, Komisia/Grécko (*Caretta caretta*) (C-103/00, EU:C:2002:60, bod 17), a moje návrhy vo veci Komisia/Grécko (Kyparissia) (C-504/14, EU:C:2016:105, body 1 a 13).

53 Rozsudok zo 16. marca 2006, Komisia/Grécko (*Vipera schweizeri*) (C-518/04, neuverejnený, EU:C:2006:183, bod 15).

54 Rozsudok z 15. marca 2012, Komisia/Cyprus (*Natrix natrix cypriaca*) (C-340/10, EU:C:2012:143, body 16 a 18, ako aj 63 až 65).

106. Prispôsobenie zákazu rušenia cieľu smernice o biotopoch obmedzuje jeho uplatnenie vzhľadom na izolované, a napokon bezvýznamné rušenia jednotlivých vzoriek. Naznačuje, že zákaz rušenia chráni dôležité biotopy druhov nezávisle od toho, či sa tam práve nachádzajú jednotlivé vzorky, či sú tam miesta na párenie a na oddych, alebo či sú tam vymedzené chránené územia. Narušenie alebo likvidácia biotopu totiž môže práve v kontexte cieľov smernice spôsobiť značné rušenie dotknutého druhu nezávisle od týchto faktorov.

107. Zákaz rušenia podľa článku 12 ods. 1 písm. b) smernice o biotopoch preto treba obmedziť na konania, ktoré sú obzvlášť spôsobilé narušiť stav ochrany chránených druhov, najmä v lokalitách, ktoré sú pre tieto druhy mimoriadne dôležité alebo v ktorých by mohlo dôjsť k obmedzeniu ich párenia, odchovu mláďat, hibernácie a sťahovania.

D. Úroveň hodnotenia stavu ochrany (tretia otázka)

108. Keďže stav ochrany dotknutého druhu zohráva rolu prinajmenšom pri zákazoch rušenia a čiastočne aj pri ostatných zákazoch smernice o ochrane vtáctva, na tretiu otázku týkajúcu sa úrovne hodnotenia je potrebné odpovedať.

109. V súvislosti s touto problematikou sú nápomocné nedávne konštatovania v druhom rozsudku týkajúcom sa ochrany vlka vo Fínsku. Tam išlo o hodnotenie stavu ochrany dotknutého druhu pri zaručení výnimky podľa článku 16 smernice o biotopoch. Ak sa tamojšie zistenia uplatnia na posúdenie nepriaznivého vplyvu, potom ho treba zakladať na kritériách, ktoré zabezpečia dlhodobé zachovanie dynamiky a sociálnej stability uvedeného druhu.⁵⁵

110. Zohľadniť pritom treba tak územie členského štátu, ako aj daný biogeografický región, aby sa v prvom rade určil stav ochrany populácie dotknutých druhov, a v druhom rade príslušné geografické a demografické vplyvy, ktoré môžu mať rušenia na tieto druhy.⁵⁶

111. V tejto súvislosti je hodnotenie dopadu nepriaznivého vplyvu na úrovni lokality miestnej populácie vo všeobecnosti nevyhnutné na určenie jeho vplyvu na stav ochrany príslušnej populácie vo väčšom rozsahu. Okrem toho stav ochrany populácie na vnútroštátnej úrovni alebo na úrovni biogeografického regiónu závisí od kumulovaného dopadu rôznych rušení, ktoré ovplyvňujú miestne lokality.⁵⁷

112. Pokiaľ ide o stav ochrany populácií dotknutého druhu pri uplatnení zákazov podľa článku 5 smernice o ochrane vtáctva a článku 12 ods. 1 smernice o biotopoch, posúdiť ho treba na úrovni územia dotknutého členského štátu alebo, ak hranice tohto členského štátu pretínajú viaceré biogeografické regióny alebo sa to vyžaduje pre územie prirodzeného výskytu, na úrovni uvedeného biogeografického regiónu a pokiaľ je to možné, na cezhraničnej úrovni.⁵⁸

V. Návrh

113. Navrhujem preto, aby Súdny dvor rozhodol takto:

1. Členské štáty sú podľa článkov 1 a 5 smernice 2009/147/ES o ochrane voľne žijúceho vtáctva povinné prijať ustanovenia o ochrane všetkých druhov voľne žijúceho vtáctva prirodzene sa vyskytujúceho na európskom území členských štátov, na ktoré sa uplatňuje Zmluva. Režim

55 Rozsudok z 10. októbra 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola (C-674/17, EU:C:2019:851, bod 57).

56 Rozsudok z 10. októbra 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola (C-674/17, EU:C:2019:851, bod 58).

57 Rozsudok z 10. októbra 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola (C-674/17, EU:C:2019:851, bod 59).

58 Rozsudok z 10. októbra 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola (C-674/17, EU:C:2019:851, bod 61).

ochrany, ktorý sa vzťahuje len na tie druhy, ktoré sú uvedené v prílohe 1 smernice, alebo na druhy, ktoré sú na určitej úrovni ohrozené, alebo trpia dlhodobým poklesom populácie, však tieto požiadavky nespĺňa.

2. Zákaz ničenia alebo poškodzovania miest na párenie zvierat uvedených v prílohe IV písm. a), zakotvený v článku 12 písm. d) smernice 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín, teda nepredpokladá, že hrozí zhoršenie stavu ochrany populácií dotknutého druhu z dôvodu sporného konania. Zákaz nie je dotknutý ani priaznivým stavom ochrany dotknutého druhu.
3. Zákazy usmrcovania a ničenia podľa článku 5 písm. a) a b) smernice 2009/147 a článku 12 ods. 1 písm. a) a c) smernice 92/43 nepredpokladajú riziko, že sporné opatrenie má negatívny vplyv na stav ochrany príslušných živočíšnych druhov. Zákaz nie je dotknutý ani priaznivým stavom ochrany dotknutého druhu.

Ak narušenie vtáctva nie je úmyselné, ale je len predpokladanou možnosťou, potom zákazy podľa článku 5 písm. a) a b) smernice 2009/147 platia len v rozsahu, v akom je to podľa článku 2 nevyhnutné na zachovanie populácie alebo na prispôbenie populácie týchto druhov úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, berúc do úvahy aj hospodárske a rekreačné požiadavky.

4. Podľa článku 5 písm. d) smernice 2009/147 rušenia treba zakázať, ak sú značné vzhľadom na cieľ, ktorým je zachovanie alebo prispôbenie populácií druhov vtáctva uspokojivej úrovni, a hlavne, ak obmedzujú zriedkavé vtáky priamo pri hniezdení alebo výchove mláďat.

Zákaz rušenia podľa článku 12 ods. 1 písm. b) smernice 92/43 sa obmedzuje na konania, ktoré sú obzvlášť spôsobilé narušiť stav ochrany chránených druhov, najmä v lokalitách, ktoré sú pre tieto druhy mimoriadne dôležité alebo v ktorých by mohlo dôjsť k obmedzeniu ich párenia, odchovu mláďat, hibernácie a sťahovania.

5. Pokiaľ ide o stav ochrany populácií dotknutého druhu pri uplatnení zákazov podľa článku 5 smernice 2009/147 a článku 12 ods. 1 smernice 92/43, posúdiť ho treba na úrovni územia dotknutého členského štátu alebo, ak hranice tohto členského štátu pretínajú viaceré biogeografické regióny alebo sa to vyžaduje pre územie prirodzeného výskytu, na úrovni uvedeného biogeografického regiónu a pokiaľ je to možné, na cezhraničnej úrovni.